

Yoğun Bakım Hemşirelerinin Obez Hastalara Karşı Tutumları ile Bakım Verme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Cansu POLAT DÜNYA¹, Esra KARAGÖZ², Melike ÇELİK³

¹İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

³Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Bu makaleye yapılacak atıf: Polat Dünya C ve ark. Yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı tutumları ile bakım verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Turk J Diab Obes 2023;2: 168-174.

ÖZ

Amaç: Araştırmanın amacı yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı tutumları ile bakım verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olan bu çalışma Ekim 2022-Şubat 2023 tarihinde bir şehir hastanesinin yoğun bakım ünitelerinde görev yapan 204 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler tanıtıcı bilgi formu, Obezite Önyargı Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği kullanılarak çevrimiçi anket (Google Forms) uygulaması ile toplandı. Veriler tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplarda t-test, One Way Anova ve Pearson korelasyon ile analiz edildi.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 26,17±2,35 yıl olup, %95,1'i lisans mezunu idi. Yoğun bakım deneyim süresi 2,39±1,88 yıl idi. Hemşirelerin %81,9'u mesleğini severek yaptığını, %62,7'sinin obez hastaya bakım vermek istemediğini, %52,9'u obezite konusunda eğitim almadığını ve %94,1'i obez hastaya bakım verirken zorlandığını belirtti. Hemşirelerin Obezite Önyargı Ölçeği puan ortalaması 86,37±8,53 olup %38,2'sinin ön yargıya eğilimli, %59,8'inin ön yargılı olduğu saptandı. Obezite Önyargı Ölçeği toplam puanı ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü bir ilişki bulundu (p= 0,045). Bakım Davranışları Ölçeği puan ortalaması 5,38±0,56 olup hemşirelerin bakım kalitesine ilişkin algılarının yüksek olduğu belirlendi. Araştırmada hemşirelerin Bakım Davranışları Ölçeği ile Obezite Önyargı Ölçeği arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (p= 0,240).

Sonuç: Yoğun bakım hemşirelerinin tamamına yakınının obez hastalara karşı önyargılı ve önyargıya eğilimli olduğu, bakım kalitesine ilişkin algılarının ise yüksek olduğu bulundu. Obezite önyargı düzeylerinin bakım davranışları üzerine etkili olmadığı saptandı. Bu durum hemşirelerin obez hastalara karşı bakım davranışlarında ön yargılarından ziyade mesleki değerlerin etkili olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bakım davranışları, Hemşire, Obezite, Ön yargı, Yoğun bakım

Investigation of the Relationship Between Intensive Care Nurses' Attitudes Towards Obese Patients and Caring Behaviors

ABSTRACT

Aim: The aim of the study is to examine the relationship between the attitudes of intensive care nurses towards obese patients and caring behaviors.

Material and Methods: This descriptive-relational study was conducted with 204 nurses working in intensive care units of a city hospital between October 2022 and February 2023. Data were collected using an online questionnaire using the introductory information form, the Obesity Prejudice Scale (OPS), and the Caring Behaviors Inventory (CBI).

Results: The mean age of the nurses was 26.17±2.35 years, and 95.1% of them were undergraduates. The intensive care unit experience period was 2.39±1.88 years. 81.9% of the nurses stated that they enjoyed their profession, 62.7% of them did not want to care for obese

ORCID: Cansu Polat Dünya / 0000-0002-3029-0446, Esra Karagöz / 0000-0001-8198-5101, Melike Çelik / 0000-0003-0726-639X

Yazışma Adresi / Correspondence Address:

Melike ÇELİK

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD, İstanbul, Türkiye
Tel: 0 (532) 156 22 05, • E-posta: melike.celike@marmara.edu.tr

DOI: 10.25048/tudod.1310856

Geliş tarihi / Received : 07.06.2023

Revizyon tarihi / Revision : 07.07.2023

Kabul tarihi / Accepted : 13.08.2023

patients, 52.9% of them did not receive education on obesity and 94.1% of them stated that they had difficulties while giving care to obese patients. The OPS mean score of the nurses was 86.37 ± 8.53 , 38.2% were found to be biased, and 59.8% were biased. A statistically significant negative correlation was found between OPS total score and age ($p=0.045$). The mean score of the CBI was 5.38 ± 0.56 , and it was determined that the nurses' perceptions of the quality of care were high. In our study, a significant relationship was not found between CBI and OPS.

Conclusion: It was found that almost all of the intensive care nurses were biased and prone to prejudice against obese patients, and their perceptions about the quality of care were high. It was determined that obesity bias levels were not effective on care behaviors. This suggests that professional values rather than prejudices are effective in the care behaviors of nurses toward obese patients

Keywords: *Caring behaviors, Intensive care, Nurse, Obesity, Prejudice*

GİRİŞ

Obezite tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygın görülen önemli bir toplum sağlığı sorunudur (1). Dünya Obezite Atlası verilerine göre 2035 yılına kadar dünyanın yarısının obezite veya fazla kilo olacağı bildirilirken ülkemizde ise 2035 yılına kadar yetişkinlerin %55'inde obezite görüleceği tahmin edilmektedir (2). Fazla kilo ve obezite sıklığının artması hastane başvurularının ve çeşitli endikasyonlar nedeniyle yoğun bakım ünitesine yatış sayısının artmasına yol açabilmektedir (3,4).

Yoğun bakım hastalarının dörtte birini oluşturan obez hastaların bakım süreçleri normal kilolu hastalara göre daha karmaşık ve komplikedir (5). Obez yoğun bakım hastalarında, obezite ile ilişkili solunum ve kardiyovasküler sistem gibi diğer sistemleri de etkileyen düzensiz patofizyoloji nedeniyle hastaların bakımı daha zorlayıcı duruma gelebilir (5,6). Ayrıca obezite ile ilişkili zorluklar mobilizasyon, izlem, entübasyon ve artan deri bütünlüğünde bozulma riski gibi çeşitli faktörler bu hastaların yönetimini zorlaştırabilir (6). Obez hastaların bakımı fiziksel zorlukların yanı sıra mental olarak da zorlayıcı olabilmektedir. Yoğun bakım hemşireleri tüm hastalara yeterli ve eşit bakım sağlamak için çabalarırken, obez hastalara yönelik olumsuz tutumları kendileri için mental olarak zorlayıcı olabilir ve hastalar ile iletişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Obez hastalar tarafından ise algılanan ayrımcı veya damgalayıcı tutumlar, hastaların stres yaşamasına, bakım vericilerine güvenmemesine ve tedaviye uyumsuz olmasına neden olabilir (7,8).

Yoğun bakım hemşirelerinin kritik durumdaki hastaya yedi gün yirmi dört saat bakım vermesi ve diğer sağlık profesyonellerine kıyasla hastayla daha fazla vakit geçiriyor olması nedeniyle kritik durumdaki obez hastalara karşı tutumları ve bakımı nasıl ele aldıkları önemlidir (9). Yoğun bakım ünitelerinde obez hastaların bakımının karmaşıklığı ve hemşirelerin tutumları hastaların bakım kalitesini etkileyebileceğinden hemşirelerin obez hastalara karşı ön yargıları ve bakım davranışlarının değerlendirilmesi önemlidir (9,10). Hemşireler, hekimler ve fizyoterapistler de dahil olmak üzere farklı disiplinlerde sağlık çalışanlarının ön yar-

gılarını araştıran araştırmalar sağlık profesyonellerinin obez hastalara karşı önyargılı olduğunu göstermektedir (11,12). Ancak yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı ön yargıları ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (10,13,14). Ülkemizde ise yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı tutumları ve bakım verme davranışları ile ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu araştırma obez hastaya bakım veren yoğun bakım hemşirelerin ön yargı düzeyinin ve bakım davranışları ile ilişkisinin belirlenmesi ile hastaların kaliteli bakım alması için öneriler geliştirilmesine ve bu konudaki farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacaktır.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Bu araştırma yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı ön yargı düzeyini ve bakım verme davranışlarını belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiş, tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı niteliktedir.

Bu araştırma İstanbul ilinde bulunan bir şehir hastanesinin erişkin yoğun bakım ünitelerinde Ekim 2022-Şubat 2023 tarihleri arasında yapıldı. Örneklem lisans mezunu olan, en az bir yıldır yoğun bakım ünitesinde çalışan, en az bir gün boyunca obez bir hastaya bakım vermiş olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü hemşireler dahil edildi. Çalışmanın etki büyüklüğü 0,23; alfa değeri 0,05 ve güç 0,95 alınarak minimum örnek sayısı 206 olarak hesaplandı (15). Yoğun bakım ünitelerinde görev yapan 469 hemşireden 204'ü araştırmaya katılmaya gönüllü oldu.

Araştırma verileri konu ile ilgili literatür incelenerek oluşturulan tanıtıcı bilgi formu, "Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27)" ve "Bakım Davranışları-24 Ölçeği" kullanılarak çevrimiçi platformda Google Forms'da hazırlanan sorular aracılığıyla toplandı.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmaya dahil olan yoğun bakım hemşirelerinin sosyodemografik ve mesleki özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yoğun bakımda çalışma süresi vb.), obez hasta bakımına ilişkin özelliklerini (obez hastaya bakış açılarını ve bakım verirken zorlanma durumlarını vb.)

ortaya koyan ve araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan bir formdur (10,13,14).

Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27): Ercan ve ark. tarafından geliştirilen GAMS 27, toplam 27 sorudan oluşmakta ve cevaplar 5'li likert (kesinlikle katılıyorum-kesinlikle katılmıyorum) olarak yanıtlanmaktadır (15). Ölçekten en fazla 135, en az ise 27 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın 68,00 puan ve altında olması önyargısız olduğunu, 68,01-84,99 puan arası olması önyargıya eğilimli, 85 puan ve üstü olması önyargılı olduğunu göstermektedir. Ölçekten sonucuna göre alınan toplam puan düştükçe kişiler obeziteye karşı önyargısız, alınan puan yükseldikçe önyargılı düşünceye sahip şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin cronbach alfa değeri 0,847'dir.

Bakım Davranışları-24 Ölçeği: Wolf tarafından geliştirilen ölçek, hemşirelik bakım sürecini değerlendirmek amacıyla toplam 75 madde olarak geliştirilmiştir (16). Wu ve ark. tarafından revize edilerek 24 madde ve 4 alt boyut şeklinde düzenlenmiştir (17). Kurşun ve Kanan tarafından, ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (18). Bakım Davranışları Ölçeği içerisinde güvence (8 madde), bilgi-beceri (5 madde), saygılı olma (6 madde) ve bağlılık (5 madde) ifadeleriyle 4 alt boyut bulunmakta ve yanıtlar 6'lı likert tipi skala (asla - her zaman) ile değerlendirilmiştir. Tüm maddelerin puanları toplandıktan sonra 24'e bölünmesi ile 1-6 arasında toplam ölçek puanı; alt boyutlarda yer alan maddelerin puanları toplanarak elde edilen puanın madde sayısına bölünmesi ile 1-6 arasında alt boyut ölçek puanları elde edilmektedir. Alt boyut ve toplam ölçek puanı artışı hemşirelerin bakım kalitesi algılama düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin cronbach alfa değeri 0.96'dır.

Araştırmanın etik kurul izni İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alındı (2022-315). Veriler çevrimiçi anket (Google Forms) uygulaması ile toplandı. Hemşirelere araştırmaya katılıp katılmama konusundaki kararın tamamen kendilerine ait olduğu, anket formuna isim yazmamaları, bu çalışmadan toplanılacak verilerin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı, gizliliğin sağlanacağı belirtildi. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kullanım izni yazarlardan alındı.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen veriler SPSS for Windows 26 (IBM Corp., Armonk, NY, ABD) paket programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek için Shapiro-Wilk testi kullanıldı. Testin sonucuna göre parametrik analizler kullanıldı. Tanımlayıcı istatistiklerde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum değerleri verildi. İki grup karşılaştırmasında, student

t testi, ikiden fazla grup karşılaştırmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanıldı. Hemşirelerin obezite önyargı düzeyleri ile bakım verme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizleri yapıldı. Testlerin anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Araştırmada hemşirelerin yaş ortalaması $26,17 \pm 2,35$ yıl (min-max: 22-37) olduğu, % 65,2'sinin kadın ve beden kütle indeksinin $23,40 \pm 3,54$ kg/m² (min-max: 16,61-35,16) olduğu saptandı. Hemşirelerin %4,9'u zayıf, %67,2'si normal kilolu, %22,5'i fazla kilolu ve %5,4'ü obez olduğu saptandı. Yoğun bakım hemşirelerinin %81,6'sının mesleğini severek yaptığı, %94,1'inin obez hastaya bakım vermekte zorlandığı ve % 62,7'sinin de obez hastaya bakım vermek istemediği gözlemlendi. Hemşirelerin bakımda en fazla zorlandığı konunun "yatak içi pozisyon verme" olduğu belirlendi (Tablo 1).

Araştırmaya katılan yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı %59,8'inin ön yargılı, %38,2'sinin ise ön yargıya eğimli oldukları tespit edildi (Tablo 2).

Yoğun bakım hemşirelerinin Bakım Davranışları Ölçeği toplam puan ortalaması $5,38 \pm 0,56$ (min-max: 3-6) idi. Bakım Davranışları Ölçeği alt boyutları incelendiğinde en yüksek puanın $5,48 \pm 0,59$ ile "bilgi ve beceri" altı boyutu olduğu, en düşük puanın ise $5,31 \pm 0,62$ ile "güvence" alt boyutu olduğu bulundu. Bakım Davranışları Ölçeği'nin diğer alt boyutları $5,41 \pm 0,59$ ile "saygılı olma" ve $5,32 \pm 0,62$ ile "bağlılık" bulundu.

Yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı ön yargı düzeyi ile Bakım Davranışları Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamadı (Tablo 3).

Yoğun bakım hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile Obezite Önyargı Ölçeği toplam puanları karşılaştırıldığında, hemşirelerin yaşı ile obezite ön yargı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde ilişki olduğu bulundu ($p=0,045$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Yoğun bakım ünitesindeki obez hastanın bakımının karmaşıklığı ve zorluğunun yanı sıra hemşirelerin obez hastalara karşı ön yargıları da bakımın kalitesini etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı ön yargıları ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıdaki çalışmadan biri olması nedeniyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yoğun bakım hemşireleri bakım verdikleri obez hastaların bakımı ve tedavisinde aktif rol alan ve hastaların yaşam kalitesini iyileştirmeye çalışan sağlık profesyonelleridir. Dün-

Tablo 1: Çalışmaya katılanların demografik ve tanımlayıcı özellikler.

Özellikler	Sonuç (n=204)	
Yaş (Yıl±SS, Min.-Mak.)	26,17±2,35	22-37
Beden kütle indeksi (Kg/m ² ±SS, Min.-Mak.)	23,40±3,54	16,61-35,16
Yoğun bakımda çalışma yılı (Yıl±SS, Min.-Mak.)	2,39±1,88	1-18
Cinsiyet, n (%)		
Kadın	133	(65,2)
Erkek	71	(34,8)
Eğitim düzeyi, n (%)		
Lisans	194	(95,1)
Lisansüstü	10	(4,9)
Çalıştığı yoğun bakım, n (%)		
2. düzey	20	(23,5)
3. düzey	184	(76,5)
Mesleği severek yapma, n (%)		
Evet	167	(81,9)
Hayır	37	(18,1)
Obezite konusunda eğitim alma, n (%)		
Evet	96	(47,1)
Hayır	108	(52,9)
Obez hastaya bakım vermek isteme, n (%)		
Evet	76	(37,3)
Hayır	128	(62,7)
Obez hasta bakımında zorlanma, n (%)		
Evet	192	(94,1)
Hayır	12	(5,9)
Obez hasta bakımında zorlandığı konular, n (%)		
Yatak içi pozisyon verme	197	(96,6)
Yatak banyosu	178	(87,3)
Mobilize etme	145	(71,1)
İnvaziv girişim	144	(70,6)
Psikolojik destek verme	33	(16,2)

n: Katılımcı sayısı; Ort: Ortalama; SS: Standart sapma.

Tablo 2: Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27) puan ortalamaları.

Özellikler	Sonuç (n=204)
Ön yargısız (68 puan ve altı) , n (%)	4 (2,0)
Ön yargıya eğilimli (68,01-84,99 puan), n (%)	78 (38,2)
Ön yargılı (85 ve üstü puan) , n (%)	122 (59,8)
Toplam Puanı (Puan±SS), (Min-Maks)	86,38±8,53 (56-118)

n: Katılımcı sayısı, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, Maks: Maksimum, Min: Minimum.

ya' da ve ülkemizde obez hastalara karşı var olan önyargının toplumda olduğu gibi hemşirelerde ve diğer sağlık profesyonellerinde de var olduğu bildirilmektedir (9-14,19). Bu bağlamda çalışmamızda yoğun bakım hemşirelerinin büyük çoğunluğunun obez hastalara karşı önyargılı ve önyargıya eğilimli olması literatür ile benzerlik göstermektedir. Literatürde sağlık çalışanlarının obeziteye karşı olumlu tutu-

Tablo 3: Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27) ile Bakım Davranışları-24 Ölçeği puanları arasındaki ilişki.

Bakım Davranışları-24 Ölçeği	Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27)	
	r	p
Güvence	-0,100	0,156
Bilgi ve beceri	-0,031	0,655
Saygılı olma	-0,087	0,218
Bağlılık alt boyutu	-0,086	0,222
Bakım davranışları ölçeği Toplam	-0,083	0,240

r: Korelasyon katsayısı

ma sahip olduğunu bildiren çalışmalar da bulunmaktadır (20-23). Obeziteye karşı olumlu tutum bakımın kalitesini ve hasta memnuniyetini olumlu yönde etkilerken olumsuz tutum ve davranışlar ise bakımın kalitesini olumsuz yönde

Tablo 4: Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri ile Obezite Önyargı Ölçeği toplam puanlarının karşılaştırılması.

Özellikler	Obezite Önyargı Ölçeği (GAMS-27)		Bakım Davranışları-24 Ölçeği	
	Ort	Test değeri	Ort±SS	Test değeri
Yaş (Yıl±SS) (n=204)	26,17±2,35	r=-0,141 p=0,045*	26,17±2,35	r=-0,100 p=0,155
Beden kütle indeksi (kg/m ² ±SS) (n=204)	23,40±3,54	r=0,019 p=0,784	23,40±3,54	r=0,004 p=0,951
Yoğun bakım çalışma yılı (Yıl±SS) (n=204)	2,39±1,88	r=-0,015 p=0,829	2,39±1,88	r=-0,040 p=0,571
Cinsiyet (%±SS) (n=204)				
Kadın	85,93±8,56	t=-1,020	5,37±0,55	t=-0,273
Erkek	87,21±8,47	p=0,309	5,39± 0,58	p=0,785
Eğitim durumu (%±SS) (n=204)				
Lisans	86,47±8,63	t=0,675	5,38±0,56	t=0,582
Lisansüstü	84,60±6,20	p=0,500	5,28± 0,56	p=0,561
Mesleği severek yapma (%±SS) (n=204)				
Evet	86,26±8,69	t=-0,405	5,39±0,55	t=0,639
Hayır	84,89±7,85	p=0,686	5,33± 0,59	p=0,524
Obezite konusunda eğitim alma (%±SS) (n=204)				
Evet	86,07±9,01	t=-0,480	5,39±0,53	t=0,199
Hayır	86,65±8,09	p=0,632	5,37± 0,58	p=0,842
Obez hastaya bakım vermek isteme (%±SS) (n=204)				
Evet	86,21±9,47	t=-0,215	5,44±0,48	t=1,175
Hayır	84,48±7,95	p=0,830	5,34± 0,60	p=0,241
Obez hasta bakımında zorlanma (%±SS) (n=204)				
Evet	86,38±8,40	t=0,018	5,37±0,57	t=-0,915
Hayır	84,33±10,84	p=0,985	5,52± 0,39	p=0,361
Obez hastanın cinsiyeti bakımı zorlaştırır (%±SS) (n=204)				
Evet, kadın ise	86,63±9,56	F=0,030	5,26±0,64	F=1,944
Evet, erkek ise	86,87±7,94	p=0,971	5,10± 0,59	p=0,146
Hayır	86,31±8,43		5,41±0,54	

n: Katılımcı sayısı; Ort: Ortalama; Ss: Standart sapma; r: Örneklem korelasyon katsayısı; t: Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t istatistiği, t değerleri regresyon katsayılarının standart hatalara bölünmesi ile bulunur; p: Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin p olasılığıdır; *p<0.05 düzeyinde anlamlı.

etkilemekte ve mortalite ve morbidite artışı ile ilişkilendirilmektedir (5,8-14). Bu nedenle obez hastalara karşı olumsuz tutuma sahip olan hemşirelerin bu tutum ve önyargılarının değiştirilebilmesi için altta yatan faktörlerin değerlendirilmesi gereklidir. Yoğun bakım hemşirelerinin obez hastalara karşı önyargılarının derinlenmesine incelendiği bir çalışmada bazı hemşirelerin obezitenin bireyin kontrolünde olduğu düşüncesi ve vücut ağırlığındaki artışın bir tür irade eksikliği ile ilişkilendirildiği vurgulanmıştır (13,14). Obeziteye ilişkin olumsuz tutum ve düşünceler, obezitenin bir seçim olduğunun düşünülmesinin yanı sıra obezitenin genetik, biyolojik ve çevresel etmenlerin dâhil olduğu multifaktöriyel bir durum olduğunun göz ardı edilmesiyle de artmaktadır (5-8). Bu nedenle optimal bakımı sağlamada yoğun bakım hemşirelerinin öncelikle kendi önyargılarının

farkında olmaları ve obezitenin etiolojisinde çeşitli faktörlerin rolü olduğunu bilmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Yoğun bakım hemşireleri, obez hastalara karşı negatif inançları ve tutumlara sahip olsa da hastalara eşit bakım sağlamaya çalışmalıdırlar. Bu çalışmada obez hastaya bakım veren hemşirelerin yarısından fazlasının bu bakımı isteyerek gerçekleştirmediği ve büyük çoğunluğunun bakımı verirken zorlandığı gözlemlendi. Yoğun bakım hemşireleri obez hastaya bakım verirken emosyonel, mental ve fiziksel zorluklar yaşayabilmektedirler (8-14). Bu çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin obez hasta bakımında sırasıyla pozisyon verme, yatak içi banyo, mobilizasyon, invaziv girişimler ve psikolojik destek verme konusunda zorluk yaşadıklarını ifade ettikleri görüldü. Yoğun bakım hemşirelerinin obez hasta bakımı konusundaki deneyimlerini inceleyen çalış-

malarda bu çalışmaya benzer şekilde obez hasta bakımında özel ekipman eksikliği, pozisyon verme ve mobilizasyon güclüğü gibi fiziksel zorluklarının yanı sıra obez hastalara karşı öfke, hayal kırıklığı gibi duygusal zorluklara bağlı olarak da bakım verme konusunda isteksiz olduklarına dikkat çekilmektedir (9-14). Robstad ve ark. çalışmasında yoğun bakım ünitesinde obez hastaların bakımının diğer hastalara kıyasla sadece fiziksel, duygusal olarak farklı olmadığı aynı zamanda farklı hemşirelik bakımı yaklaşımlarını gerektirdiği ve obez hasta bakımı konusunda klinik kılavuzların, uygulama standartlarının, kaynakların olmaması nedeniyle zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir (13).

Yoğun bakım hemşireleri obez hastaların bakımında önemli bir role sahiptir. Bakımın en belirgin kanıtının ise bakım davranışları olduğu bilinmektedir (18). Yoğun bakım hemşirelerinin bilgili, becerili, hastaya güven veren, ulaşılabilir, saygılı ve iletişime açık bakım davranışları özelliklerine sahip olması beklenmektedir. Rostami ve ark. çalışmasına benzer şekilde bu çalışmada da yoğun bakım hemşirelerin bakım davranışları algısının yüksek olduğu bulundu (24). Bu çalışmada hemşirelerin bakım alguları her ne kadar yüksek bulunmuş olsa da yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışları birçok faktörden etkilenebilmektedir. Bu faktörler arasında hemşirenin yaşı, önyargıları, inançları, deneyimi, mesleğini severek yapması ve yetkinliği ile ilgili olduğu kadar hastanın tanısı, bakım verilen hasta sayısı ve kurumun özellikleri de yer almaktadır (25-27). Bu çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışlarının Ahmed ve ark. çalışmasına benzer şekilde hemşirelerin yaşı ile ilişkili olduğu bulunurken bakım davranışları ile obezite önyargı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı (27). Bu durum örneklemimizin çoğunluğunu oluşturan mesleğini severek yapan yoğun bakım hemşirelerinin, bakım sürecinde önyargılarından bağımsız olarak nitelikli bir hizmet sürdürme anlayışına sahip olduğunu ve fiziksel anlamda daha zorlayıcı olan obez hastaların bakımını mesleki değerleri göz önünde bulundurarak sürdürebildiğini düşündürmektedir.

Çalışmamızın bulguları yorumlanırken bu çalışmanın tek merkezli olduğu ve genellenebilirliğinin sınırlı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak bu çalışmada, yoğun bakım hemşirelerinin neredeyse tamamının obeziteye karşı önyargılı veya önyargıya eğilimli olduğu ve bakım davranışları algısının yüksek olduğu gözlemlendi. Hemşirelerin profesyonel anlamda bakım verirken obezite önyargısı nedeniyle hasta ayırımı yapmadığı ve yaşın önyargı düzeyi ve bakım davranışları algısı ile ilişkili bir faktör olduğu belirlendi. Bildiğimiz kadarıyla bu çalışmanın ülkemizde yoğun bakım hemşirelerinin obezite önyargı düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi

inceleyen ilk çalışma olması çalışmanın güçlü yanını oluşturmaktadır. Yoğun bakım hemşirelerinin kritik durumdaki obez hastaların bakımlarını sürdürürken önyargılardan uzak ve eleştirel düşünebilmeleri kaliteli bir bakımı sunabilmeleri için elzemdir. Gelecekte farklı merkezleri kapsayacak ve ülke profilini yansıtacak çalışmaların yürütülmesi hedeflenebilir. Obezite önyargısının küresel bir sorun olduğu düşünüldüğünde prevalansı her geçen gün artmaya devam eden obezitenin çok yönlü etiyojisi ve bakımı hakkında farkındalığı artırmaya yönelik eğitim programlarının planlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Teşekkür

Tüm yoğun bakım hemşirelerine teşekkürler.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Yazarlar eşit katkılara sahiptir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, bu makalenin yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir. *Yazı daha önce 3. Uluslararası, 9. Ulusal Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi'nde, 10 Kasım tarihinde, Titanic Beach Lara Otel, Antalya'da, 90075 referans numaralı sözlü bildiri olarak sunuldu.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için finansal alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul izni İstanbul Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (2022-315).

Hakemlik Süreci

Yazı kör hakemlik süreci sonrası yayınlamaya uygun bulunmuştur.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO) European regional obesity report 2022, World Health Organization. Regional Office for Europe, 2022. (Accessed May, 15, 2023, at <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/353747/9789289057738-eng.pdf>)
2. World Obesity Atlas, 2023. (Accessed May, 2, 2023, at <https://www.worldobesity.org/>)
3. Wang N, Liu BW, Ma CM, Yan Y, Su QW, Yin FZ. Influence of overweight and obesity on the mortality of hospitalized patients with community-acquired pneumonia. *World J Clin Cases*. 2022;10:104.
4. Soeroto AY, Soetedjo NN, Purwiga A, Santoso P, Kulsum ID, Suryadinata H, Ferdian F. Effect of increased BMI and obesity on the outcome of COVID-19 adult patients: A systematic review and meta-analysis. *Diabetes Metab Syndr*. 2020;14(6):1897-1904.

5. Zhou D, Wang C, Lin Q, Li T. The obesity paradox for survivors of critically ill patients. *Critical Care*. 2022;26:1-5.
6. Anderson MR, Shashaty MG. Impact of obesity in critical illness. *Chest*. 2021;160:2135-2145.
7. Albury C, Strain WD, Le Brocq S, Logue J, Lloyd C, Tahrani A. The importance of language in engagement between health-care professionals and people living with obesity: A joint consensus statement. *Lancet Diabetes Endocrinol*. 2020;8:447-455.
8. Schetz M, De Jong A, Deane AM, Druml W, Hemelaar P, Pelosi P, Pickkers P, Reintam-Blaser A, Roberts J, Sakr Y, Jaber S. Obesity in the critically ill: A narrative review. *Intensive Care Medicine*. 2019;45:757-769.
9. Großschädl F, Bauer S. The relationship between obesity and nursing care problems in intensive care patients in Austria. *Nurs Crit Care*. 2022;27:512-518.
10. Robstad N, Westergren T, Siebler F, Söderhamn U, Fegran L. Intensive care nurses' implicit and explicit attitudes and their behavioural intentions towards obese intensive care patients. *J Adv Nurs*. 2019;75:3631-3642.
11. Lawrence BJ, Kerr D, Pollard CM, Theophilus M, Alexande E, Haywo D, O'Connor M. Weight bias among health care professionals: a systematic review and meta-analysis. *Obesity*. 2021;29:1802-1812.
12. Goff AJ, Lee Y, Tham KW. Weight bias and stigma in healthcare professionals: a narrative review with a Singapore lens. *Singapore Med J*. 2023;64:155.
13. Robstad N, Söderham U, Fegran L. Intensive care nurses' experiences of caring for obese intensive care patients: A hermeneutic study. *J Clin Nurs*. 2018;27:386-395.
14. Hales C, Coombs M, Vries KD. The challenges in caring for morbidly obese patients in intensive care: A focused ethnographic study. *Aust Crit Care*. 2018;31:37-41.
15. Ercan A, Akçil Ok M, Kızıltan G, Altun S. Sağlık bilimleri öğrencileri için obezite önyargı ölçeğinin geliştirilmesi: Gams 27-Obezite önyargı ölçeği. *International Peer-Reviewed Journal of Nutrition Research*. 2015;2(3):29-43.
16. Wolf ZR, Giardino, ER, Osborne PA, Ambrose MS. Dimensions of nurse caring. *Image J Nurs Sch*. 1994;26:107-11.
17. Wu Y, Larrabee JH, Putman HP. Caring behaviors inventory: A reduction of the 42-Item instrument. *Nursing Research*. 2006;55:18-25.
18. Kurşun Ş, Kanan N. Bakım davranışları ölçeği-24'ün Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15:229-235.
19. Işık MT, Altun Uğraş G, Usanmaz Z. Hemşireler obez hastalara karşı ön yargılı mı? *Van Tıp Derg*. 2019;26:491-497.
20. Wang Y, Ding Y, Song D, Zhu D, Wang J. Attitudes toward obese persons and weight locus of control in chinese nurses: a cross-sectional survey. *Nurs Res*. 2016;65:126-132.
21. Bucher Della Torre S, Courvoisier DS, Saldarriaga A, Martin XE, Farpour-Lambert NJ. Knowledge, attitudes, representations and declared practices of nurses and physicians about obesity in a university hospital: training is essential. *Clin Obes*. 2018;8:122-130.
22. Ak ES, Türkmen A, Özbaş A, Fındık ÜY. Examination of attitudes of nurses working in surgical services toward obesity and obese patients. *Bariatric Surgical Practice and Patient Care*. 2021;16(3):147-152.
23. Darling R, Atav AS. Attitudes toward obese people: a comparative study of nursing, education, and social work students. *J Prof Nurs*. 2019;35:138-146.
24. Rostami S, Esmaeali R, Jafari H, Cherati JY. Perception of futile care and caring behaviors of nurses in intensive care units. *Nurs Ethics*. 2019;26:248-255.
25. Shalaby SA, Janbi NF, Mohammed KK, Al-harhi KM. Assessing the caring behaviors of critical care nurses. *Journal of Nursing Education and Practice*. 2018;8:77-85.
26. Emine K, İlkay Z. Yoğun bakım hemşireliğinde bakım davranışları üzerine bir literatür derleme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*. 2020;24:32-38.
27. Ahmed FR, Saifan AR, Dias JM, Subu MA, Masadeh R, AbuRuz ME. Level and predictors of caring behaviours of critical care nurses. *BMC Nursing*. 2022;21:341.